

LLAGOSTERA

Antoni MARGARIT

La recerca de l'origen d'un topònim, dintre el marc de Catalunya, pot conduir a resultats contradictoris, per poc que oblidem atendre els principis previs que cal recordar, pel fet de ser aquesta terra lloc de convergència de diverses cultures, les quals en un o altre temps deixaren el seu rastre entre nosaltres. No totes les cultures, però, tingueren la mateixa influència, que depengué de les diverses circumstàncies de lloc i temps que les emmarcaren o que les subseguien, afeblint-les o reforçant l'arrelament.

Caldrà, doncs, no oblidar la diversitat dels pobles pre-romans que convivien en la Península Ibèrica, amb cultures diverses (uns escrivien de dreta a esquerra, i altres d'esquerra a dreta), entre els quals, especialment entre els més propers, podia haver-hi una comunicació que repercutís en les seves cultures respectives.

Tal disparitat podria haver influït en l'acceptació de la llengua llatina dels romans, amb la qual s'aplanaven les dificultats de comunicació que els limitava. Precisament els textos llatins escrits en alfabet ibèric són els que han permès la lectura d'aquestes lletres. Molt més difícil resulta la interpretació de les paraules ibèriques escrites que ens han arribat: cal refiar-se de la semblança que tinguin amb el basc conegut. Però també aquesta llengua ha rebut influències d'altres cultures en els seus dos mil anys d'història.

La romanització profunda del país degué afeblir al llarg dels anys la comprensió dels termes toponímics originaris, i creà altres topònims amb arrels llatines que convivien amb els anteriors, tot i que algunes vegades els nous els substituïren, com a formes més adequades en aquell moment. Així, aquells topònims primers es mantindrien vius mentre fossin utilitzats per l'hàbit contret. Per això serà més probable la seva permanència en els llocs i comarques on s'ha mantingut una presència humana més arrelada i constant.

En canvi, les grans crisis de les invasions sarraïnes, que causaren el despoblament de comarques senceres, serien una de les causes de la pèrdua d'antics topònims, que els antics coneixedors no pogueren ensenyar als qui havien de rebre'n el coneixement.

Sobre aquesta causa destructora de la toponímia inicial, se n'hi afegiren dues altres que resultaren radicalment transformadores del mapa toponímic de Catalunya. La primera fou la política de marques despoblades, establertes pels reis francs per

allunyar el perill incordiador de les proximitats sarraïnes, amb la qual cosa la presència humana en les dites marques quedava reduïda a les guarnicions d'uns dotzena de castells, des dels quals els veguers marquesos vetllaven aquelles immenses solituds i mantenien els serveis dels camins fonamentals per a la comunicació amb les terres sarraïnes, segons el decret de Carlemany.

Una altra causa de la transformació del mapa toponímic, que s'afegí a l'anterior i li donà major radicalitat, tenia l'arrel en el sentit patrimonial d'aquella societat repobladora: era convenient que les diverses propietats familiars poguessin ser identificades com a pròpies de la família. La toponímia repetitiva que trobem a tot Catalunya és un testimoni d'aquella preocupació: no interessava mantenir una toponímia històrica; el que hom necessitava era poder identificar les terres de cada patrimoni. Així, els antroponímics queden justificats plenament: no obeïen a un desig d'ostentació, sinó al de donar facilitats per a la identificació patrimonial als possibles hereus que les haguessin de defensar.

Essent així, voler entendre el significat originari d'un topònim a partir del lloc en qüestió no tindrà cap seguretat d'encert si primer no hem comprovat que el tal topònim no és un dels milers de *topònims viatgers* que omplen les comarques de Catalunya.

Llagostera és un d'aquests topònims viatgers. Segons els documents del monestir de la Grassa consta, entre les propietats de tal monestir de l'any 855, la *locustaria* propera a Caldes de Malavella, segons que es llegeix a la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*. Del mateix lloc i amb la mateixa grafia coneixem un document de l'any 914; però també coneixem un altre document del 913 que ens parla de *locustaria* en el terme de Taradell. La comparació dels dos documents ens fa descobrir la presència en ambdós d'un *Sendred*, donant la seva conformitat en la venda que Emo fa, en el primer cas, i per tant amb drets de domini, i com a possessor de terres, en el segon.

Encara trobem Llagostera en el terme de Llers, en una contornada on sonen Cantallops, Avinyonet, la Garriga, topònims que arribaren al Penedès en els llocs repoblats per Sendred i els seus fills.

Però no podem pas assegurar tampoc que *Llagostera* tingués el seu origen en aquest lloc, perquè dintre el Rosselló, en els límits de Banyuls de Marenda hi podem trobar el "Coll de Llagostera", no pas massa lluny del *Mas Ventós*, que junt amb el *Mas de la Garriga* ens apropa als topònims que acompanyen els de Llagostera al terme de Llers.

La grafia *Locustaria* que ens donen els documents més antics apunta a un origen romà del terme, però amb influència de la tendència aglutinant de la llengua ibèrica, que hauria produït una contracció en el terme primigeni, ara versemblant testimoni d'una presència qualificada de les legions romanes que intervingueren en la construcció de les calçades, tant en el terme de Llers com en el de Banyuls.

La coincidència de les dues grans calçades en la *statio* anomenada *Joncària*, avui Figueres, entrant una pel Coll de Pertús i l'altra potser pel de Banyuls, més enllà del qual hi hauria la *statio* dita *Summum Pyraeneum*, a sols uns 9 km de l'altra,

dita *Ad Centuriones* -un nom de ressonàncies legionàries-, ens permet establir la hipòtesi que apuntem.

Partint del terme llatí **stationarius** (el qui està de guarda), modificat pel col·lectiu *-ia*, arribem al terme **locus stationaria** (lloc dels guardes), que, per contracció dels termes, podria haver esdevingut **locus(s)ta(tiona)ria**, derivació abonada per les formes monosil·làbiques del verb *sto, stas, stare*, i l'atracció de les lletres iguals, o sigui el *locustaria* dels documents antics.

LES QUATRE BARRES DONEN PAS AL GAT?

Dintre de poc, el símbol de Catalunya a les matrícules dels cotxes serà CAT. Cal suposar que més d'un l'adornarà amb un gatet (en anglès, *cat* = gat). Qui sap? Si molt convé, el simpàtic felí acaba essent el símbol del nostre país.

A cada comunitat autònoma es farà una cosa semblant. En algunes, però, no hi estan gaire contents. Diuen que a Galícia, per exemple, no els fan gràcies les sigles GAL. Sí, com sona: sembla que volen demanar simplement una G o GA.

Aquesta nova normativa acabarà també amb el costum d'alguns gijonencs de venir a comprar-se el cotxe a Girona per tal de poder lluir-hi una GI, que pot interpretar-se allí com "Gijón", tot evitant el molest O (*Oviedo*). De rivalitats entre pobles, n'hi ha a tot arreu...

JMAiO